

ethisch conflict niet hebben weggenomen, en ware toch formeel als reden voor een veranderde situatie te aanvaarden geweest. Voorts: in de ééne plaats loopt het conflict zóó, op de andere zús. Eindelijk: de Berkelaars verklaarden destijds, dat ze nog stonden achter program van actie en van beginselen. Sommigen zullen zeggen: prachtig. Anderen: mis. Amersfoort heeft gezegd: wij staan daar niet achter. En ik heb de neiging, te gelooven, dat als de Amersfoortsche argumenten meer bekend worden, vele Berkelaars zullen erkennen: wij hebben onze verzekering aan het C.C. destijds oerlijk gemeend, maar de situatie is wel veranderd na dien: we staan niet meer achter die programmata.

Voelt men niet, dat we dus goed hebben gedaan, ook met het feit van Berkel en andere plaatsen voor oogen, toch een poging te ondernemen om via Amersfoort een uitspraak te krijgen die over heel de linie decisieve beteekenis zal moeten hebben? Dat is geen negatie van wat geschied is, en geen mekaar voorbijloopen. Dat was elkaar helpen. En het zou goed zijn, als we dat allemaal begrepen; ik denk ook wel, dat het zoover komen zal, althans bij de meesten, — als we maar eerst over de overigens begrijpelijke moeiten, die het begeleidend verschijnsel van critieke tijden zijn, heen-gebracht zijn. En die ellendige verdoozelingsacties der uitwerpers doorhebben.

Als we — zie elders in dit nummer — erkennen, dat we samen op zoek zijn naar afbakening van positie ten aanzien van het „quantum“, dan zal het „quale“ meteen weer ons verbinden tot onze eigen verheuging.

Tenminste, zoolang we positief kunnen werken. Daarom was het ook zoo noodig, dat we bereid bleken, onze bezwaren tegen beginselprogram uiteen te zetten niet alleen, maar ook daarmee terug te gaan op Schrift en confessie: dat is het positieve element, een wezenlijke wederkeer.

Alleen maar: men denke niet, dat wij over het „quantum“ kunnen en samen kunnen willen praten, als het „quale“ ontbreekt. Dát is het ethisch conflict, dat men het „quantum“ in den mist wil laten, en op het punt van het „quantum“ ons de ergste scheldwoorden naar het hoofd gooit, en dan bovendien ook nog beweert — in de kerk — dat het bij ons aan het „quale“ schort (zie de synode inzake onzen WIL (begeerte) om secten en muiterij aan te richten, of inzake ons wel degelijk beter weten dan we deden, en meer van die vadsige onbeschaamdheden van Nauta e.s., terwijl men nu ineens in de politiek zegt: laat ons samen bidden, samen den filistin op de(n) schouder(s) vliegen, en zoo voort). Wij zeggen: neen: geen „qualitative“ gemeenschap zonder „quantitative“ overeenstemming; daar ligt de qualitative eenheid: in het zakelijk aanvaarden van het quantitative.

Zie hierover een ander artikel in dit nummer. K. S.

GRONINGER Brieven

Amice frater.

Bezien wij het resultaat van de stembus, dan blijkt ons opnieuw, dat prof. Fabius indertijd toch gelijk had. Toen hij zeide, dat het evenredig kiesrecht een verstarrende werking uitoefent op het politieke leven.

Het bleef feitelijk allemaal zooals het was, en de kleine veranderingen waren te voorzien. De partij van den heer Oud zou de verdwaalde vrijzinnig-democraten terugwinnen, en dat gaf haar twee zetels meer.

De verdoolde christelijk-historischen, die de partij van den arbeid toevielen, keerden tot den heer Tilanus weer. En dat gaf een zetel winst. De communisten verloren twee zetels, en misschien verhoedde dit, dat de partij van den arbeid nog meer schade opliep, maar het heeft allicht ten gevolge, dat zij weer wat rooder wordt en een weinig meer onhandelbaar voor den heer Beel.

Overigens bleef alles bij het oude. En de A.R. partij handhaafde zich en bekijkt den uitslag nu liefst van dezen kant.

Dit alles beteekent niet, dat de menschen zoo tevreden zijn met wat ons in het staatsleven overkwam — hoe zuchten allen onder de steeds verzwaarde lasten — maar zij konden niet anders.

Zij zitten allen in een bepaald verband, in een partij, stemmen geen personen maar lijsten, een rij van menschen, en plaatsen zich dan in het stemlokaal, geduldig, in een rij.

Gelukkig nog buitengemeen rustig, want wij leven nog in een land, waar het politiek argument hoogstens den steun zoekt van een vuistslag op tafel, en niet in de oogen van den politieke tegenstander. Wij maken een klein hokje rood, en denken er niet aan een ander mans oog blauw te slaan.

Die rust draagt tevens het karakter van een benauwend ernst.

De dagen der Renaissance en der Reformatie waren zeker niet minder gevaarlijk dan de onze en de politieke strijd was zeer fel, maar men kende nog den lach. Erasmus zong den lof der zothed.

Daar was de schaterlach van Rabelais. Marnix van

OPEN BRIEF

aan de deputaten voor correspondentie met de synodocratische kerken

Waarde Broeders,

Het zal u, evenals ons, getroffen hebben en met vermoedende droefheid vervuld, hoe ijdel en vruchteloos het contact-zoeken met de synodocratische kerken tot nu toe is geweest. Nog steeds is er geen beschatting gekomen over het verscheuren en verstrooien der kudde onzes Heeren Jezus Christus sedert de jaren '42-'44, toen aan menschenlijke gedachten meer macht werd toegeschreven dan aan het Woord Gods en de sleutelmacht is misbruikt om den broedernaam te rooven.

Met deernis gaat ons hart steeds uit naar velen, die de kwade herders tot nu toe zijn gevolgd op deze zondige wegen, terwijl wij met vrees aanzien het voortgaande verval der christenheid in deze landen en de verstrooidheid der schapen, voor wier bijeenvergadering onze Heiland zijn dierbaar bloed gegeven heeft en die Hij door vele reformaties heen (in voorgaande eeuwen) had verenigd in de Geref. Kerken, welke heilige arbeid door menschenlijke hoogmoed is verwoest.

Wij achten het niet verantwoord voor onzen God en Vader nog langer op deze wijze voort te gaan. De dagvaardingen, waardoor wij nog steeds voor rechtbanken en gerechtshoven geselept worden, spreken een heel andere taal dan de uitnodiging tot gemeenschappelijk gebod. Waar tevens de knechting der consciënties door de, tot-nu-toe officieel gehandhaafde, leer en ook de vervolging der geloovigen door de tot-nu-toe nimmer herroepen, tuchtoefeningen voortgaat, daar durven wij niet zóó-maar voor Gods aangezicht verschijnen in gemeenschappelijk gebod, vreesende het verwijt des HEEREN: „als gijlieden uwe handen uitbreidt, verberg ik mijn oogen voor u; ook wanneer gij het gebod vermenigvuldigt, hoor ik niet, want uwe handen uitbreidt, verberg ik mijn oogen voor u; ook boosheid uwer handelingen van voor mijn oogen weg, laat af van kwaad doen. Leert goed doen, zoekt het recht“, Jesaja 1: 15 v.v. De HEERE beware ons ervoor door ondoordachte geboden Hem te vertoornen. Voor deze sonde heeft de Heere Jezus zijn discipelen ernstig gewaarschuwd, toen Hij tot hen zeide: „Zoo gij dan uwe gave zult op het altaar offeren en aldaar gedachtig wordt dat uw broeder iets tegen u heeft, laat uw gave voor het altaar en ga henen, verzoen u eerst met uw broeder en kom dan en offer uw gave“ Matth. 5: 23, 24. Als dit woord uit de Bergrede het offer (des gebeds) verbiedt, wanneer persoonlijke verhoudingen zijn gestoord, hoeveel te meer moeten wij dan hierop acht slaan, nu er bij ons geen sprake is van persoonlijke onverzoonlijkheid (ging het daar maar om!), maar nu het vergaderingswerk van Christus is verstoord en Zijn kudde uiteengegreden.

We moeten niet moede worden allen, die eens éézelfde geloof met ons beleiden hebben en aan éézelfde avondmaal aanzaten, vurig op te wekken toch niet langer mee te doen met het verstrooid houden der kudde van Christus, maar we moeten ons wachten gemeenschap te oefenen met

kwade herders, die nog steeds de kudde niet sparen. Deze gemeenschap heeft God ons met nadruk verboden in het apostolisch vermaan: „indien iemand tot u komt en deze leer niet brengt, ontvang hem niet in huis en zeg tot hem niet wees gegroet. Want die tot hem zegt: wees gegroet, die heeft gemeenschap aan zijn booze werken“, 2 Joh.: 10, 11.

We hebben alle persoonlijke bitterheid af te leggen en met vrees de vergeving te zoeken voor de algeheele verlaten van Gods verbond in deze landen, waardoor het groote kwaad is geschied n.l. het uitstooten van vele broeders, maar we hebben ons óók ernstig te wachten voor een gemeenschaps-oefening met hen, die deze verscheuring van Christus' kerk begonnen zijn en tot op heden voluit handhaven om zóó-maar met hen te verschijnen voor God in het gebod. Voor denzelfden God en Vader, Dien men eerst tegen ons heeft aangeroepen om Zijn zegen over de tucht-oefening! Deze geboden tot God en Zijn Christus tegen ons weerspreken hun bewering van eenheid in God en Christus met ons. Of deze geboden of deze uitspraak zijn onheilig en ijdel. Eerst klagen ze ons aan bij God, dat wij de eenheid verbreken, weshalve de tucht op ons moet worden toegepast en terwijl deze geboden nog altijd voor God liggen, wordt hier op aarde tot ons gezegd, dat de eenheid niet verbroken is. Wanneer reeds door oneenigheid tusschen man en vrouw in het huwelijk hun geboden verhindert worden, hoeveel te meer zijn dan de kerkelijke geboden verhindert door hen, die zich tegen den HEERE en Zijn Woord verhard hebben en zich niet ontsien om Zijn dienstknechten te slaan en uit te werpen en dat nog steeds handhaven als een Gode welgevallig werk. Door zulk goddeloos bedrijf wordt het gebod van Christus in Joh. 17 (en Zijn Heilige Geest) weerstaan en wij moeten ons wel wachten daaraan mede te doen, willen wij niet mede schuldig gerekend worden.

't Is moeilijk onder woorden te brengen hoe pijnlijk zulk een voorstel ons getroffen heeft. Dat men het aandurfte zoo lichtvaardig de breuk der dochter Sions te willen genezen, nadat men eerst God vermoed heeft met onheilige geboden over schandelijke tuchtpraktijken. Laten we ons voor Hem in acht nemen, broeders, want Hij zal niet onschuldig houden die Zijn Naam zóó-maar gebruikt. We moeten onze gedachten gevangen geven onder de gehoorzaamheid aan Christus.

Wanneer dit schrijven U van dienst zou kunnen zijn bij het opstellen van uw eventueel advies aan de eerstkomende Gen. Synode zou het eerste doel bereikt zijn.

Het verdere oogmerk van dezen open brief ligt in de lijn van uw eigen bedoelen met het geregeld publiceeren van de correspondentie: om Sions wil.

U opwekkende ook in dezen met een ernstig voornemen des harten bij den Heere te blijven, Uw

P. K. KEIZER.

Groningen, Petrus Campersingel 247, Juli 1948.

St Aldegonde schreef zijn „Bijenkorf“. En teekende de Fransche schrijver Lenient ons niet de Calvinistische satyre?

Calvin mocht Rabelais niet, maar Viret kon hem doen glimlachen. De reformatie verstond den humor. Maar dien kent onze politieke strijd niet meer.

Laat ons maar eens denken aan de portretten van de politieke leiders, die wij zagen verschijnen voor de vensterruit.

Heeft ooit eenig mensch meer melancholiek, met meer innige droefheid uit zijn oogen gekeken dan mr Oud? Wie werd niet ontroerd van dien smeekenden blik?

En zelfs Schouten zag zoo grimmig, als keerde hij zoo van Berkel en Rodenrijs in nieuwe orde terug.

De stembus-pamfletten waren even troosteloos, vol van beloften in dood-ernstige verpakking.

Wie dit eenige weken lang moest ondergaan, kon er inkomens, hoe Chesterton eens schreef: I do not like seriousness. Ik houd niet van plechtigen ernst. Dieren, zeide hij, en vereerders van dieren kunnen niet lachen. Paarden hebben een plechtig en lang gezicht en ruiters en stalknechts eveneens. Honden kijken altijd ernstig en katten ook.

Men zegt dat een hyena lacht. Maar — ik zou zoo zeggen, dan is dat de grijns van den communist geweest, die den hoogdelgestrengen heer Vorriink zijn renommée van hoogen, nobelen moed wilde ontrooven.

Ook de crocodil lacht niet. Die weent zijn crocodil-lentranen.

Wij menschen behoorden toch den humor te kennen, ook voor het politieke leven. Maar — de lach versterft in onze dagen en daar is reden voor.

De vraag mag gedaan of het geld, uitgegeven voor pamfletten en platen, niet weggegooid mag heeten.

Zou de A.R. partij één stem minder hebben gekregen, als zij de moderne stembus-reclame had versmaad?

Maar ik wilde inzonderheid spreken over een andere merkwaardigheid van het huidige politieke leven, op welke gewezen werd door den bekenden Duitschen filosoof, Ernst Cassirer, die indertijd naar Amerika verhuisde en sindsdien in het Engelsch schreef. Men zou wenschen, dat alle Deutsche wijsgeeren zulks beproefden. Want hoe heerlijk laat Cassirer zich nu lezen.

In een zeer interessant werk, getiteld: „The Myth

of the State“, de mythe van den staat, betoogt hij, dat de moderne politieke mensch teruggevallen is in den staat der wilden, der primitieve volken.

Dat is heel wat anders dan toen dr Kuyper gevaagde van het terugkeerend paganisme. Hoe kwalijk heeft men hem dat genomen.

Maar nu moet men Cassirer eens lezen. Terugval in het primitieve leven, dat hij een begin noemt, maar dat in werkelijkheid een eind is, de diepste val. Het politieke leven wordt weer beheerscht, dus zegt hij, door de mythe.

Voor de partijen der revolutie is dat waar. De liberalen in Groens dagen leden aan het perfectionisme. De volmaaktheid van het leven. De socialistischen hebben nog altijd de mythe van den socialistischen staat, die de geweldigste tegenstrijdigheden kan verzoenen.

Men kan zelfs personalistisch-socialist zijn, zooals de heer Schermerhorn, wat de vraag wettigt, of er dan nog van een persoonlijkheid sprake is.

De communisten beloven ook een aardsch paradijs. Het is er al, zeggen zij — in Rusland. Nu de rede faalt, zegt Cassirer, klemmen de menschen zich weer vast aan het miraculeuse, het mysterieuse.

Nu dacht Rousseau, dat de wilde de volkomen vrijheid kende. De mensch, zoo begon hij zijn bekende boek, is vrij geboren, maar zucht thans in ketenen.

De huidige wijzen zeggen echter: daar is niets van aan. De primitieve mensch is met ketenen beladen. Hij zit aan allen kant gebonden aan zijn „clan“, de familie, de groep, waarin hij leeft. Aan de ijzeren traditie zijner voorvaderen. Het leven is algeheel verward. Verandering is niet mogelijk.

Onze zendelingen weten dat ook, en zelfs ongeloovige geleerden hebben moeten toegeven het wonder, dat het Woord Gods daar werken kon. Dat maakt vrij. Dat doet de ketenen vallen.

Cassirer verklaart nu echter: de moderne mensch valt in die slavernij terug. Het is vernederend, maar het blijft een feit. Hij wordt weer den primitieven mensch gelijk. De overeenkomst is telkens treffend.

Hij heeft weer de mythe, en die mythe is eigenlijk niets anders dan een collectieve wensch. De collectiviteit is er, en de wensch is er ook. Het is de mythe van de nieuwe wereld.

En dit is het eigenaardige bij den primitieven mensch, dat de vervulling van die mythe wordt ge-